

Hillary Jordan

# Mudbound

– Sárfészek

FORDÍTOTTA BABITS PÉTER

Hillary Jordan

Mudbound  
– Sárfészek

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű:  
Hillary Jordan: *Mudbound*

Copyright © 2008 by Hillary Jordan

Published by arrangement with Algonquin Books of Chapel Hill,  
a division of Workman Publishing Company, Inc., New York.

Hungarian translation © Babits Péter, 2018

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított  
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.  
1086 Budapest, Dankó utca 4–8.  
Tel.: 1-235-5039  
[www.athenaeum.hu](http://www.athenaeum.hu)  
[www.facebook.com/athenaeumkiado](http://www.facebook.com/athenaeumkiado)  
[athenaeum@lira.hu](mailto:athenaeum@lira.hu)

ISBN 978 963 293 762 5

Felelős kiadó: Szabó Tibor Benjámin  
Felelős szerkesztő: Kónya Orsolya  
Műszaki vezető: Drótos Szilvia  
Borítóterv: Földi Andrea  
Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

Készült az AduPrint Nyomda Kft.-ben, 2018-ban  
Felelős vezető: Tóth Béláné

## Laura

Ha a farmra gondolok, csak a sarat látom. A férjem körme alatt, a gyerekek térdén és hajában. Úgy szippantja be a lábam, mint egy falánk újszülött a mellbimbót. Csizmatalpnyi foltokban foglalja el a házat. Hiába is próbálnám visszaverni, elborít mindent. Barnában álmodom.

Amikor esett, ahogy oly gyakran, az udvar nyúlós iszaptengerré változott, melyen lélekvesztőként sodródott a ház. Ha még jobban rázendített, a folyó kikelt és elnyelte a hidat, az egyetlen kiutat. A híd túloldalán terpeszkedett a világ, a villanykörték, kövezett utak és makulátlanul fehér ingek világa. Amikor kiáradt a folyó, ez a világ veszett el a számunkra, ahogy mi is a számára.

Egyik nap csusszant át a másikba. Kezem magától tette a dolgát: vizet húzott, köpült, sikált, kapart. És főzött, mindig csak főzött. Pattogtatta a borsót és a csirkék nyakát. Tésztát dagasztott és kukoricát morzsolt, kivágta a krumpliból a barna foltokat. Alig lett vége a reggelinek és takarítottam el a romokat, már készülhettem is az ebédre. Ebéd után jött a vacsora, majd a másnapi reggeli.

Az ember az első fénnel kel. Kimegy a pajtába. Teszi a dolgát, télen didereg, nyáron izzad, egész évben a száján át veszi a levegőt. Kilopja a tojást a tyúkok alól. Hordja a

fát, begyűjt a tűzhelybe. Kenyeret süt és szalonnát szel, süti a rántottát és lapátolja hozzá a zabkását. Kirángatja az ágyból a lányait, megmossa a fogukat, rájuk adja a ruhát, a lábukra zoknit és csizmát húz. Kiviszi a kisebbiket a tornácra és felemeli, hogy elérje a kolompot, ami behívja a férjét a földről és annak förtelmes apját a szomszéd sufnyiból. Megeteti mindet és önmagát is. Sikálja a platnit, a gyerekek arcát, a sarat a padlóról, közben az öreg csak ül és néz. Egy perc nyugta nincs tőle. „Kavard meg azt a főzeléket, te lány. Sikáld fel a padlót. Tanítsd modorra a porontyaidat. Mosd ki a göncöket. Adj enni a csirkéknek. Hozd ide a botom.” A hangja hurutos a sok bagótól. A szeme vizenyős, az éjsötét közepével, ahogy rám szegeződik.

Megrémítette a gyerekeket, főleg a kisebbet, aki egy kicsit pufi.

– Gyere már ide, kismalac – mondogatta neki.

Ijedten meredt rá a szoknyám mögül. Hosszú, sárga fogaira. Göcsörtös ujjaira, végükön a vastag, íves körmökkel, mint egy ősi szarukürt darabkáival.

– Gyere ide, ülj az ölembe.

Nem szívesen tartogatta se őt, se más gyereket, annál inkább élvezte a tudatot, hogy félnek tőle. Amikor a kicsi nem ment, azt mondta, sebj, úgyis túl kövér, még összehörné a csontjait. A kicsi sírva fakadt, én meg elképzeltem a vénembert a koporsóban. Láttam, ahogyan a fedél rázárul, ahogy a láda aláereszkedik a gödörbe. Hallottam a fán koppanó rögöket.

– Papi – mosolyodtam el édesen –, nem kérne egy finom, friss kávé?

Jobb lenne a lelegején kezdeni, ha tudnám, hol is van az. A kezdet mindig olyan homályos. Amikor már ráta-

lálnánk, visszanézünk, és látunk egy másik, még korábbi kezdetet, majd egy annál is régebbit. Még ha ott is kezdjük, hogy „Első fejezet: Születésem”, ott az elődök problémája s annak minden kihatása. Hogyan árvult el a kis Dávid? Mint azt Dickenstől tudjuk, az apjának gyöngye volt a szervezete – igen ám, de honnét eredt ez a végzetes gyöngegség? Dickens nem fejt ki, így nem marad más, mint a spekuláció. Talán valami örökletes baj érte, amit anyai ágon örökölt, miután nagyanyja rangon alul házasodott, csak hogy dacoljon zsarnok atyjával, akit gyerekkorában sokat vert a dajkája, csak mert cselédsorba kényszerítette őt hűtlen férje, amikor elhagyta egy vonzó dáma kedvéért, akivel merő véletlenségből találkozott, miután koscsijának kereke épp egy divatszalon előtt tört ki, ahol a nő a kalapját javíttatta. Ha innét indulunk, a kis Dávid azért lett apátlan árva, mert ükapja dajkája férjének leendő kedvese nem szívesen mutatkozott viseltes kalapban.

Ugyanezen logika mentén, az apósom azért halt erőszakos halált, mert én inkább születtem egyszerűnek, mint csinoskának. Ez is egy lehetséges kezdet. Van sok másik is: mert Henry megmentette Jamie-t a vízbe fulladástól az 1927-es nagy árvíz idején. Mert Papi eladta a földet, amit jog szerint Henry örökölt volna. Mert Jamie túl sok bevetésen vett részt a háborúban. Mert egy Ronsel Jackson nevű néger túl fényesen ragyogott. Mert egy férfi elhanyagolta a feleségét, egy apa elárulta a fiát és egy anya bosszút állt. A kiindulópont talán csak attól függ, ki meséli a történetet. Mások bizonyára máshol kezdenék, még ha a végén ugyanott lyukadnának is ki.

Nagy a kísértés azt hinni, hogy ennek így kellett történnie; hogy életünk minden eseménye éppúgy el van rendezve, mint a 3×3-as amőba: ha a középső kockáról

indulunk, senki se győz. Elég az egyik sarokban kezdeni, és máris miénk a játszma. S aki átengedi a kezdést a másinak? Az bizony veszít, ilyen egyszerű.

Az igazság persze nem ilyen egyszerű. A halál talán elkerülhetetlen, de a szerelem nem az. A szerelemben nekünk kell döntenünk.

Ezzel is fogom kezdeni. A szerelemmel.

A Bibliában sok szó esik a kötelékekről. Férfiak és asszonyok kötődnek Istenhez. Feleségek a férjeikhez. Hús a csonthoz. A kötöttség, tudjuk meg, jó dolog. A jók kötődnek; a rosszak nem.

A menyegzőm napján anyám – erőtlen kísérletként, hogy felkészítsen a nászi ágy próbatételére – arra bízott, hogy minden körülmények között tartsak ki Henry mellett.

– Eleinte fájni fog – súgta meg, miközben eligazította nyakamon a gyöngysort –, de idővel aztán könnyebb lesz.

Csak félig lett igaza.

1939 tavaszán, harmincegy éves aggszűzként találkoztam Henry McAllannel – vénlányként, aki a legjobb úton járt a megcsontosodás és gyermektelenség felé. Jól ismerem szűkös kis világom minden alkotóelemét. A szüleimmel abban a házban éltem, ahol születtem. Abban a szobában aludtam, amin egykor a nővéreimmel osztoztunk, ám addigra egészen az enyém lett. Angolt tanítottam egy fiúiskola diákjainak, énekeltem az Kálvária Episzkopális Gyülekezet kórusában, vigyáztam az unokahúgaimra és unokaöccseimre. Hétfő esténként a férjezett barátnőimmel bridzseltem.

Soha a nyomába se értem nővéreimnek. A szőke Fanny és Etta a Fairbairnek törekeny szépségét örökölte,



én viszont igazi Chappell lettem: aprócska és sötét hajú, markáns gall vonásokkal és telt idomokkal, melyek olyannyira nem illettek serdülőkorom divatosan karcsú alakra szabott ruháiba. Anyám barátai, ha látogatóba jöttek, mindig kezem bájoságát, hajam bodorságát, kedélyem derűjét dicsérték; ígéretes fiatal hölgynek tartottak. Azután egy nap – számomra úgy tűnt, egészen hirtelen – többé nem voltam fiatal. Anyám sírva fakadt a harmincadik születésnapom éjjelén, miután a családi vacsora terítékét elmostuk és visszazártuk a szekrénybe; miután a fivéreim és a nővéreim, a házastársaik és a gyermekeik mind-mind megcsókoltak, majd hazatértek a saját ágyukba. Zokogása, ahogy elfojtotta a párna vagy tán apám válla, bekúszott a folyosóról a szobámba, ahol éberem hallgattam az egymást szólókató kecskefejókat, kabócákat és kismadarakat. *Itt vagyok! Itt vagyok!*, mint ha csak ezt csipogták volna.

– Itt vagyok – suttoztam. A szavak üresnek tündek s éppoly hasztalannak, mint egy gyufaskatulyába zárt tücsök ciripelése. Csak órák múltán aludtam el.

Amikor másnap felébredtem, szinte megkönnyebbültem. Immár nem csupán férjezetlenség számítottam, de hivatalosan is azzá váltam. Többé senkinek sem kellett reménykednie, mindenki átirányíthatta az erőfeszítéseit más, érdemesebb célokra, én pedig nyugodtan élhettem tovább az életem. Maradhattam köztisztelőnek örvendő tanító, imádott leány, nővér, unokahúg és nagynéni. Ennyivel be is értem volna.

Csakugyan?, tűnődöm el. Csakugyan rátaláltam volna a boldogságra az élet könyvének keskeny, üres margóján, ahová az aggszüzek és gyerektelen tanítónők szorulnak? Sosem derül ki, mert alig több mint egy évvel később

Henry belépett az életembe, hogy magával repítsen a lap tintával telirótt közepére.

Egyik vasárnap a bátyám, Teddy hívta meg hozzánk ebédre. Teddy civil ingatlanbecsüsként dolgozott a hadsereg műszaki alakulatánál, ahol Henry lett az új felettese. Egészen ritka, mesebeli lény volt: negyvenegy éves agglegény. Lerítt róla a kora, főként hófehér haja miatt. Nem volt különösebben termetes, mégsem nélkülözte a tekintélyt. Láthatóan sántított – mint utóbb kiderült, egy háborús sérülés miatt –, ám ez se kezdte ki magabiztosságát. Lassan és megfontoltan mozgott, mintha mázsás súlyt cipelne vagy különös jelentéssel bírna, hová helyezi a tagjait. Erősnek és mívesen megmunkáltnak láttam kezzeit, legfeljebb a körmeire fért volna rá egy alapos kurtítás. Megigézett a mozdulatlanságuk, ahogyan higgadtan összefonta vagy a tányér két oldalán pihentette őket, még ha politikáról társalgott is. A Delta megejtő tájszólását beszélte – mintha minden szónál készülné beleharapni valami fenségesen krémes és finom desszertbe. Jórészt Teddynek és a szüleimnek címezte mondandóját, mégis egész ebéd alatt magamon éreztem szürke szeme pillantását, ahogy felém villant, tovasiklott, majd újra visszatért. Emlékszem, a nyirkos forróságtól bizsergett a bőröm; még a kezem is megremegett, ahogy a vizespohárért nyúltam.

Anyám, aki tévedhetetlen érzéssel hangolódott rá a hódolat legapróbb megnyilvánulásaira, mind kínosabb gyakorisággal szőtte a társalgásba női erényeim méltatását. „Ó, tehát ön főiskolára járt, Mr. McAllan? Tudja, Laura is ott végzett. Nyugat-Tennessee államban szerzett tanítónői diplomát. Igen, Mr. McAllan, mindnyájan zongorázunk, de Laura messze a legmuzikálisabb a családban. Az énekhangja is kivételes, nem igaz, Teddy? S kós-

tolná csak meg a barackos pitéjét!” És így tovább. Ebéd alatt szinte végig a tányéromat bámultam. Valahányszor próbáltam kimenekülni a konyhába, elvégezni a soron következő feladatot, anya mindig megelőzött vagy Teddy feleségét, Elizát küldte, aki együtt érző pillantásokat vetett felém, ahogy engedelmeskedett. Teddy annál inkább élvezte a helyzetet: étkezés végére szinte fuldoklott a nevetéstől. Meg tudtam volna fojtani, anyával együtt.

Amikor Henry távozni készült, anyám persze a következő vasárnapra is meghívta. Mielőtt bölintott, Henry vetett felém egy méricskélő pillantást, amit tőlem telhetően előzékeny mosollyal viszonztam.

A rákövetkező héten anyám másról se nagyon beszélt, mint az elbűvölő Mr. McAllanról: milyen választékos a beszéde, igazi úriember, és – ami a legnagyobb erény mind közül – bort se fogyasztott az ebédhez. Apa is kedvelte, bár ez Henry iskolázottságát tekintve aligha meglepő. Apám, a nyugalmazott professzor számára egy férfi érdemeit mi sem bizonyította ékesebben, mint felsőfokú végzettségre. Isten Fia teljes dicsőségében visszatérhetett, diploma híján akkor se talált volna elfogadtatásra apám személyében.

Szüleim reménykedése az idegeimre ment. Azzal fenyegetett, hogy újra feléleszti a magamét, amit nem engedhettem. Azt mondogattam hát magamban, hogy Henry McAllannek, a tanult úriembernek semmi köze hozzám. Csak most érkezett Memphisbe, nem ismer senkit – mi másért fogadta volna el anyám meghívását?

Mily szánalmas volt védőbástyám, mily papírvékonyak a falai! S hogyan omlott le hangtalanul, amikor a rákövetkező vasárnap Henry egy-egy csokor liliumot hozott nekem és az anyámnak. Amikor ebéd után felvetette,

hogy sétálhatnánk egyet. Az Overton Parkba vittem. Virágzott a som, ahogy a fák alatt andalogtunk, örvényletek köröttünk fehér szirmai. Mintha valami filmbe csepentem volna – én, a legvalószerűtlenebb hősnő. Ahogy Henry kiszabadított egy virágszirmot a hajamból, ujjai lágyan simítottak végig arcomon.

– Szép, igaz? – kérdezte.

– Igen, de szomorú is.

– Miért?

– Mert Krisztus szenvedéseire emlékeztem.

Ahogy Henry összevonta két szemöldökét, mély függőleges barázda nyílt a homlokán. Láttam, mennyire boszszantja tudatlansága, s tetszett, hogy beismeri, nem pedig színleli a tudást, mint sok más férfi tenné. Összettem négy szirmot, hogy megmutassam a szög véres nyomára emlékeztető jelet.

– Á – sóhajtott, és megfogta a kezem.

Hazáig el se engedte, amikor pedig odaértünk, rákövetkező szombatra elhívott a memphisi szabadtéri színpadra, *A hős és a csokoládékatona* előadására. A család nőtagjai mozgósították magukat, hogy széppé varázsoljanak az alkalomra. Anya elvitt a Lowenstein áruházba, hogy vegyen nekem egy új ruhát, aminek habos, fehér gallérja és puffos ujjja volt. Szombat reggel nővéreim jelentek meg az arc- és szemfestékekkel, a vörös és rózsaszín legkülönfélébb árnyalataiban pompázó rúzsokkal, hogy olyan gyakorlott és megkérdőjelezhetetlen fensőbb-séggel tegyék próbára őket, ahogyan egy főszakács fűszerezi új salátaöntetét. Miután elfogadhatóvá borotváltak, festettek és púdereztek, tükröt tartottak elém, hogy drága ajándékként nyújtsák át tulajdon arcmásom. Kicsit furán festettem, amit meg is mondtam.

– Várj csak, amíg Henry meglát – kacagott Fanny.

Amikor eljött értem, Henry csupán közölte velem, hogy jól nézek ki, a nap későbbi részében azonban megcsókolt; közben olyan természetességgel és bizalmassággal vette kezébe arcomat, mint évek óta meglévő kedvenc kalapja vagy borotválkozótálcája lenne. Még sosem csókolt férfi, aki így uralt volna engem és önmagát. Lenyűgözőnek találtam.

Benne megvolt mindaz a magabiztosság, ami belőlem hiányzott. Elképesztő, mennyi mindenben nem kételkedett, de fikarcnyit sem. A Packard a legjobb amerikai autó. Húst sosem szabad véresen fogyasztani. A *Csillagos-sávós lobogó* helyett az Irving Berlin-féle *Isten áldja Amerikát* az igazi nemzeti himnusz, ezt a mostanit túl nehéz kiénekelni. A Yankees nyeri a Világkupát. Újabb nagy háború lesz Európában, de az Egyesült Államok jobban teszi, ha kimarad belőle. A kék a te színed, Laura.

Kéket viseltem hát, és az elkövetkező hónapok során fokozatosan kibontottam előtte az életem. Meséltem neki a kedvenc diákjaimról, a nyári munkámról és a Myrtle Beach-i táborokról, le egészen a másod- és harmadunokatestvérekig. Meséltem neki a főiskolás évekről: mennyire szerettem Dickenst és a Brontë nővéreket, gyűlöltem Melville-t és a matematikát. Henry komoly odafigyeléssel hallgatott mindent, amit jónak láttam megosztani vele, közben időről időre helyeslően bólintott. Hamarosan azon kaptam magam, hogy várom ezeket a biccentéseket, feljegyzem magamban, ha valamiért elmaradnak, és óhatatlanul is olyan oldalamról mutatkozom előtte, amivel kivívhatom őket. Részemről ez korántsem volt női praktika. Egyszerűen nem szoktam meg a férfiak figyelmét; csak azt tudtam, hogy vágyom rá s mindenre, ami vele jár.